

Przekształcenia krajobrazu na przykładzie warmińskiej gminy Dobre Miasto, uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe

Anna Mazur

Streszczenie

Słowa kluczowe: walory przyrodnicze i kulturowe, przekształcenia krajobrazu, wiejsko-miejska gmina Dobre Miasto

Przeprowadzone prace badawcze obejmowały przestrzeń krajobrazową gminy wiejsko-miejskiej Dobre Miasto, położonej w centrum historycznej Warmii. Celem badań była identyfikacja walorów przyrodniczych i kulturowych oraz ocena kierunków zmian, jakie zaszły w krajobrazie gminy Dobre Miasto na przestrzeni lat w aspekcie oceny oddziaływania komponentów środowiska przyrodniczego i antropogenicznego. Ważne było także sprecyzowanie działań zmierzających do ochrony przyrodniczych i kulturowych elementów krajobrazu.

Z uwagi na brak jednej uniwersalnej metody, w której ocenie podlegałyby zarówno elementy krajobrazu przyrodniczego jak i kulturowego warmińskiej gminy Dobre Miasto zastosowano w pracy kilka różnych metod badawczych z ich modyfikacją. Przystępując do pracy na początku przeprowadzono wieloetapowe badania monograficzne oraz inwentaryzację terenową. Następnie w celu określenia atrakcyjności turystycznej krajobrazu badanej gminy, na siatce ATPOL przeprowadzono ocenę stanu zachowania walorów przyrodniczych, kulturowych oraz specjalistycznych przy użyciu metody bonitacji punktowej. Dzięki przeprowadzonej ocenie wytypowano obszary o największej i najmniejszej atrakcyjności środowiska przyrodniczego i kulturowego pod kątem wprowadzenia bądź rozszerzenia potencjalnej funkcji turystycznej. Dokonano również analizy przekształceń krajobrazu z wykorzystaniem zdjęć lotniczych z lat 1968 i 1969 oraz 2016 roku, a także przeprowadzono sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki badań ankietowych.

Podsumowanie przeprowadzonych analiz zakończono opracowaniem wytycznych wskazujących kierunki rozwoju krajobrazu warmińskiej gminy Dobre Miasto, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz wnioskami. Dzięki wynikom waloryzacji sumarycznej atrakcyjności turystycznej, która stanowiła zbiorczy wynik waloryzacji

przyrodniczej, kulturowej i specjalistycznej, wydzielono na terenie gminy obszary o zróżnicowanych walorach turystycznych, które będą mogły być też wykorzystane do rozwoju turystyki. Określenie przekształceń w krajobrazie gminy Dobre Miasto na przestrzeni analizowanych lat pozwoliło wskazać podstawowe trendy zmian, czyli obszary o względnej stabilności i niezmienności, a także tereny na których przekształcenia krajobrazu były dużo bardziej dynamiczne. Dzięki tym porównaniom można stwierdzić w jakim zakresie zmienia się sposób użytkowania krajobrazu przez człowieka oraz w jakim kierunku zmierza. Dlatego niezbędne są działania służące zachowaniu i poprawie walorów gminy. Natomiast z przeprowadzonego sondażu z mieszkańcami gminy Dobre Miasto wynika, że ankietowani są świadomi bogatej przeszłości historycznej gminy i wrażliwi na punkcie krajobrazu. Jednak niestety ponad połowa ankietowanych nie wie, że może uczestniczyć w powstawaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. To kompleksowe spojrzenie na kształtowanie i urządzenie środowiska dla racjonalnego wykorzystania, może dać przykład wielu podobnym obszarom pojeziernym. Działania te, mają być także pewnym wzorcem w krainach o jasno określonych korzeniach historycznych. Uzyskane w wyniku badań wytyczne i wnioski będą mogły wspomagać przygotowanie nowych dokumentów planistycznych oraz aktualizację i weryfikację już istniejących.

Transformation of landscape on the example of Warmia's municipality of Dobre Miasto, natural conditions and cultural heritage

Anna Mazur

Summary

Keywords: natural and cultural qualities, landscape transformation, rural-urban municipality of Dobre Miasto

Conducted research included landscape space of rural-urban Dobre Miasto municipality, located in the historical center of Warmia. The aim of the research was to identify natural and cultural assets and the assessment of the direction of changes that have taken place in the landscape of the Dobre Miasto municipality over the years in terms of impact assessment of components of natural and anthropogenic environmental. It was also important to specify actions to protect the natural and cultural landscape.

Due to the lack of one, universal method, in which both elements of the natural landscape and cultural heritage of Warmia's municipality of Dobre Miasto would be subject to the assessment, in the work several different research methods with their modification have been used. Firstly a multi-stage research monographs and inventory terrain was performer. Then, in order to determine the tourism attractiveness of landscape of studied municipality, an assessment of the state of preservation of natural, cultural and specialist using the method of grading point on grid ATPOL was performed. Thanks to the conducted assessment areas with the highest and lowest attractiveness of the natural and cultural environment for the introduction or extension of the potential tourist function were selected. The transformation of the landscape using aerial photographs from the years of 1968 and 1969 and 2016 was examined and also a diagnostic survey using survey techniques was conducted.

A summary of the analyzes was completed with the description of guidelines pointing directions of the landscape of Warmia's municipality of Dobre Miasto, in accordance with the principles of sustainable development and conclusions. Thanks to the results of the valorization of the total tourist attractiveness, which was the cumulative result of the natural, cultural and specialist valorizations, in the municipality areas with diverse tourist values has been selected, which they can also be used for the development of tourism. Defining

transformations in the landscape of the Dobre Miasto municipality over the analyzed years helped identify the basic trends of changes, which are areas of relative stability and permanence, as well as areas where the transformation of the landscape was much more dynamic. With these comparisons it can be determined to what extent the way we use the landscape is changing by man and where it is going. That is why actions to preserve and improve the values of the municipality is needed. However, from a conducted survey with the inhabitants of the Dobre Miasto municipality results that respondents are aware of the rich historical past of the municipality and sensitive about the landscape. Unfortunately, however, more than half of respondents did not know that can participate in the creation of local spatial plans. This comprehensive look at the formatting and shaping environment for rational use, can be an example of many similar lakeland areas. These activities are to be also a pattern in the lands of clearly defined historical roots. Resulting from research guidelines and conclusions will be able to support the preparation of the new planning documents and the updating and revision of existing ones.